

Högskolan Kristianstad
291 88 Kristianstad
044-20 30 00
www.hkr.se

EXAMENSARBETE

Våren 2015

Läroarbilden

Fritidspedagogers uppfattningar om IKT

En kvalitativ intervjustudie

Författare

Marcus Ahlqvist
Linus Almqvist

Handledare

Madeleine Beckman-Arenhill

www.hkr.se

Fritidspedagogers uppfattningar om IKT

En kvalitativ intervjustudie

Marcus Ahlqvist & Linus Almqvist

Abstract

Syftet med studien är att undersöka fritidspedagogers skilda uppfattningar av IKT, exempelvis, mobiltelefoner, datorer och surfplattor, som pedagogiskt redskap på fritidshemmet. Metoden har varit kvalitativa intervjuer som sedan har sedan tolkats utifrån en fenomenografiskt inspirerad analys.

Tidigare forskning pekar på att kompetens och fortbildning saknas för att integrera IKT i den pedagogiska verksamheten, den fortbildning som existerar ges främst till lärarna i skolan. Bristen på fortbildning bidrar således till en ökad osäkerhet och okunskap hos pedagogerna i fritidshemmet. Denna kunskap är viktig för att IKT ska kunna bidra till ett ökat lärande, då det främst är genom pedagogiskt planerade aktiviteter detta sker. Andra aspekter som berörs i forskningsbakgrunden är den ökade risken för mobbning och kränkningar som är svåra för pedagogerna att övervaka och uppmärksamma.

Våra resultat tyder på att det finns en stor brist på kompetens hos pedagogerna i fritidshemmet och att utvecklingen av IKT i verksamheten har stannat av på grund av att det råder stor brist på stöd hos ledning och beslutsfattare. Inställningen till IKT bland de intervjuade pedagogerna är dock positiv, om den kan användas pedagogiskt. Den används då främst till att främja socialt lärande och för att dokumentera verksamheten.

Ämnesord:

IKT, fritidshem, pedagogik, kompetens, uppfattning, fenomenografi

Innehållsförteckning

1 Inledning	sid 6
1.1 Vad säger styrdokumentet?	sid 7
1.2 Syfte	sid 8
2 Tidigare forskning	sid 9
2.1 Surfplattor och mobiltelefoner	sid 9
2.2 Datorer	sid 11
2.3 Att använda IKT i fritidshemmet	sid 11
2.4 Problematik med att införa IKT i dagens fritidshemsverksamhet	sid 12
2.5 Mobbning på nätet	sid 14
3 Teoretiskt perspektiv	sid 16
3.1 Förståelse om uppfattningar	sid 16
3.2 Alla upplever världen olika	sid 16
3.3 Klassificering av olika uppfattningar	sid 17
4 Metod	sid 18
4.1 Val av metod	sid 18
4.2 Urval och undersökningsgrupp	sid 19
4.3 Genomförande	sid 19
4.3.1 Förtroendeaspekt i intervjuer	sid 19
4.3.2 Hur intervjuerna genomförts	sid 20
4.4 Bearbetning av intervjuer	sid 21
4.5 Etiska ställningstaganden	sid 21
4.6 Metodkritik	sid 22
5 Resultat	sid 23
5.1 Socialt lärande och dokumentation	sid 23
5.1.1 Analys	sid 25
5.2 IKT-undervisning utan pedagogisk tanke	sid 25
5.2.1 Analys	sid 27
5.3 Kompetensbrist	sid 27
5.3.1 Analys	sid 30
5.4 Rädsla för mobbning	sid 31

5.4.1 Analys	sid 32
5.5 Sammanfattning av resultat och analys	sid 33
6 Diskussion	sid 34
6.1 Hur skall kompetensbristen minska?	sid 34
6.1.1 Mobbning och hur den kan motverkas	sid 35
6.1.2 Fler pedagogiska planeringar	sid 35
6.2 Sammanfattande diskussion	sid 36
6.3 Förslag till fortsatt forskning	sid 37
7 Sammanfattning	sid 38
8 Referenslista	sid 39
9 Bilagor	

Förord

Efter många om och men är studien äntligen klar. Det har inneburit mycket arbete och en känsla av hopplöshet ibland, när det än en gång finns saker som är oklara. Men det har framförallt varit roligt och det är ändå med lite stolthet vi ser tillbaka på hur den lilla tanken har växt fram till en färdig studie.

Vi vill främst tacka vår handledare Madeleine Beckman-Arenhill för all hjälp och intressanta synpunkter som hjälpt oss att komma vidare när vi fastnat. Det hade inte gått att slutföra denna studie utan din hjälp. Vi vill även tacka de pedagoger som har deltagit och därmed bidragit till att göra denna studie möjlig.

Marcus Ahlqvist & Linus Almqvist, Kristianstad 2015-04-01

1. Inledning

Skolan ska enligt styrdokumenterna tillhandahålla möjligheter för varje elev att utveckla sina kunskaper inom teknik och moderna kommunikationsmedel (Skolverket, 2011). Det är dock så idag att de nya tekniska lösningarna som finns tillgängliga i det pedagogiska arbetet allt som oftast inte används på fritidshemmet utan mest i skolan. Det beror främst på att pedagogerna inte känner sig bekanta med tekniken i sig, samt att de anser att de inte får den fortbildning som krävs för att använda tekniken pedagogiskt (Owston, Wideman, Ronda & Brown, 2009). Det är ett problem eftersom det enligt styrdokumenterna, är skolans uppgift att utbilda elever och rusta dem inför det kommande arbetslivet. I denna uppmaning finns inte bara krav på kunskaper om diverse ämnen utan även krav på att eleverna ska kunna hantera olika typer av ny teknik, så kallad information och kommunikationsteknik, IKT (Skolverket, 2011).

Judge (2013) menar att det som gör detta ämne så viktigt är att samhället också har ändrat sin primära inställning till vilken kunskap som prioriteras på arbetsmarknaden. Från att merparten av människorna jobbade inom industrin, efterfrågas mer och mer innovativa och kreativa personer på nästan alla positioner i samhället. Att även skolan och fritidshemmet anpassar sig och använder mer material som kan utveckla dessa kompetenser hos elever borde vara prioriterat (a.a.).

Med det ovanstående i åtanke är det för oss centralt att alla som jobbar inom skolans verksamhet, där fritidshemmet är en stor del, har förståelse för och kan använda denna typ av IKT på ett bra och pedagogiskt sätt. När detta inte uppfylls klarar kanske inte skolan att förhålla sig till de regler och krav som den förväntas följa, vilket kan innebära att alla elever inte får den kunskap som behövs, särskilt då det kommer till IKT.

Vi har i denna studie valt att konsekvent använda oss av två olika centrala begrepp, pedagoger och elever. Detta mot bakgrund av att de individer som kommer att medverka i studien har tagit examen i den gamla utbildningen, där de fick yrkesnamnet fritidspedagoger. Vi anser att det då är detta epitet som genomgående skall användas när de refereras i vår studie. För att göra det mer lättförståeligt för läsaren kommer uttrycket pedagog även att användas när tidigare forskning nämns för att undvika begreppsförvirring. När det gäller användandet av ordet elever i fritidshemmets verksamhet så har vi valt detta på grund av att fritidshemmet är

en del av skolan som bygger på en pedagogisk grund där det ska finnas möjligheter till lärande hos barnen, och att det då är lämpligast att använda ordet elever.

Med studien vill vi bidra till att belysa fritidspedagogers uppfattningar om IKT och sin egen kompetens inom ämnet i fritidsverksamheten. Främst för att uppmärksamma fritidspedagogers arbete med IKT i samband med det uppdrag som finns i styrdokumentet, som de skall bedriva sin verksamhet utifrån. En klarare bild av området hade dessutom kunnat ge en större inblick i om IKT gör någon nytta eller skada i fritidshemmet och därav kunna se om det är värt att satsa på i framtiden, just för att förbättra dess pedagogiska verksamhet.

1.1 Vad säger styrdokumentet?

Eleverna ska få möjlighet att prova på och utforska nya sätt att inhämta kunskap, vilket både poängteras i styrdokumentet Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Skolverket, 2011) men även i Allmänna råd med kommentarer för fritidshem (Skolverket, 2014). Eleverna ska lära sig att kritiskt granska det stora informationsflöde som finns i samhället idag. Det övergripande ansvaret för att alla barnen ska få möjlighet att använda modern teknik ligger hos rektorn på skolan. Trots det är det alla anställda på skolan som ska upprätthålla styrdokumentet i verksamheten. För att det ska vara möjligt att genomföra, krävs det av skolan att pedagoger får den relevanta fortbildning som krävs. Det ska vara en kontinuerlig process som används för att hålla pedagogernas kompetens aktuell (Skolverket, 2011). Det poängteras även i Skolverkets Allmänna råd med kommentarer för fritidshem (2014). Där beskrivs det att pedagogerna som jobbar på fritidshemmet måste få lika stor chans till fortbildning som lärarna i skolan, vilket anses vara en punkt som måste förbättras för att fritidshemmet ska kunna fullfölja sitt pedagogiska uppdrag.

1.2 Syfte

Syftet med studien är att undersöka fritidspedagogers skilda uppfattningar av IKT, exempelvis, mobiltelefoner, datorer och surfplattor, som pedagogiskt redskap på fritidshemmet.

Forskningsfrågor

Hur använder sig fritidspedagoger av redan befintliga resurser av IKT i sin fritidshemsverksamhet?

Hur ser fritidspedagoger på sin egen kompetens vid användandet av IKT i fritidshemmets verksamhet?

2. Tidigare forskning

I detta avsnitt kommer tidigare forskning på ämnet presenteras, där både positiva och negativa aspekter kommer tas upp.

De problem vi stött på i vår insamling av litteratur är framförallt att mycket av informationen består av reklam för artikelförfattarnas egna applikationer eller produkter. Forskning bör vara objektiv och inte färgas av egna intäkter som kan fås genom ökad försäljning via marknadsföring. För att vara säkra på att den litteratur som vi hänvisar till är oberoende har vi varit väldigt selektiva och valt bort all litteratur som kan tänkas klassas som reklam. En annan svårighet vi stötte på var att det inte fanns speciellt mycket negativa resultat av forskning kring ämnet, vilket gör det svårt för oss att ställa källor mot varandra. Det finns säkert några fåtal undersökningar som visar på en negativ trend inom ämnet, men det är en övervägande majoritet som anser att det är positivt att använda IKT i undervisningen.

Det har varit komplicerat att hitta litteratur, såväl böcker som artiklar och avhandlingar, som inriktar sig på IKT på fritidshemmet. Det som däremot är betydligt vanligare är forskning om IKT i skolans miljöer. Därav har vi bestämt oss för att använda oss av sådana studier och dylikt som visserligen är gjorda i skolan, men som kan överföras att även gälla i fritidshemmets pedagogiska verksamhet som referenser i studien.

2.1 Surfplattor och mobiltelefoner

Surfplattan är ett relativt nytt medium vilket gör att det inte finns mycket forskning om hur dessa kan användas i pedagogiska situationer. Den forskning som gjorts på området visar däremot på ett antal fördelar gentemot traditionella pedagogiska situationer. Bland annat ökar elevernas koncentrationsförmåga och deras vilja till att lära sig om området som lärs ut. Det blir även lättare för pedagogerna att använda sig av aktiva, kreativa och nyskapande pedagogiska situationer, vilket både utvecklar elevernas lärande och pedagogens färdigheter. Tack vare denna utveckling förändras situationen från ett pedagogcentrerat perspektiv till ett mer elev och lärandecentrerat klimat vilket gynnar kunskapsinhämtningen. Detta klimat främjar ett ökat lärande då eleverna blir mer delaktiga i arbetsprocessen och de kan då känna sig mer motiverade att lära sig. (Rikala, Vesisenaho, & Mylläri, 2013; Tondeur, van Braak, & Valcke 2007). Vidare visar forskningen att surfplattorna möjliggör ett mer effektivt

informationsinhämtande samt att det är lättare för eleverna att kommunicera och dela information mellan varandra men även att pedagogen lättare kan dela med sig av sin information till eleverna, exempelvis genom att skicka ut olika uppgifter, länkar och tips till olika sidor och så vidare (a.a.).

Den största delen av lärandet på surfplattor sker genom diverse applikationer, eller appar. Denna typ av lärande brukar kallas ”mobile-learning” och använder sig av ett lärande där eleven än en gång står i centrum. De kan utveckla sina egna appar med stöd och hjälp av läraren och sedan dela med sig av dessa till andra barn för att sedan titta, spela eller lösa varandras kreationer. De viktigaste anledningarna till om mobile-learning ska fungera är att tekniken måste vara användarvänlig och möjlighet till att dela med sig av olika typer av information till andra användare bör finnas samt att det finns ett tydligt lärandemål som eleven skall uppnå (Kanala, Nousiainen, & Kankaanranta, 2013).

Mobiltelefoner och lärande i skolan används på ungefär samma sätt som lärande med surfplattor, det vill säga via olika typer av applikationer. Det vanligaste användningsområdet för mobiltelefoner är informationssökningar eller att de används för att ta bilder och dokumentera olika aktiviteter. Enligt en studie av Poromaa (2013) argumenterar för att lärare och pedagoger borde använda sig både av sina egna men även låta eleverna använda sina mobiler i dokumenteringssyfte. Det är något som kan ses som ett steg i rätt riktning för att integrera IKT i skolans verksamhet. Det skulle även, enligt oss, på ett liknande sätt kunna föras över i fritidshemmets kontext och göras på ett liknande sätt där. Det finns dock en sak att ta hänsyn till om mobiler skall användas frekvent i verksamheten och det är att hålla koll på att alla elever får tillgång till någon annan typ av IKT om de själva inte har någon ”smartphone”. Det är annars lätt att dessa elever kan hamna i exempelvis mobbningsituationer på grund av att de inte har någon egen (a.a.).

2.2 Datorer

Datorer är det som har använts mest inom den pedagogiska undervisningen främst på grund att det har funnits tillgängligt längst. Det är också det tekniska medium som visar upp störst potential för lärande och kunskapsutveckling på individnivå, vilket främst beror på dess användarvänlighet (Owston, Wideman, Ronda & Brown, 2009). Med datorer är det lättare än

med surfplattor att bygga upp större program och virtuella världar som värnar om lärande. Att använda sig av virtuella världar inom lärande kan göra att barn som är mer kreativa i sitt tänkande kan ta in mer kunskap om de får använda sig av denna eller likande metoder (a.a.).

2.3 Att använda IKT i fritidshemmet

Ska ny och modern teknik kunna användas pedagogiskt i lärandesituationer måste den vara användarvänlig, vilket betyder att den ska kunna användas av alla oavsett hur mycket eller lite förkunskap inom det tekniska ämnet den enskilda individen har. Den bör även vara innovativ och främja självständigt lärande samt förse barnen med verktyg så att de kan söka, organisera samt analysera och kategorisera ny information (Law, Kankaanranta & Chow, 2005).

Det finns tre olika stadier som individen måste gå igenom för att ändra sin inställning till lärande, i detta fall att lära sig om att använda IKT. Det första är initiering, vilket betyder att individen genomgår en process som utmynnar i att den omfamnar de nya pedagogiska lösningarna. I nästa fas ska dessa idéer implementeras i undervisningen och i den tredje delen sprids de pedagogiska idéerna vidare i hela verksamheten. Det är på detta sätt nya pedagogiska tankar och idéer kan bli en del av den vardagliga verksamheten (a.a.). En annan viktig aspekt för att öka användandet av ny och modern teknik i skolans värld, är att följa med i ny forskning men även öppna sina dörrar för exempelvis forskare som har nya och innovativa idéer som kan föra den pedagogiska utvecklingen framåt. Görs inte det är det troligt att skolan faller efter i den tekniska utvecklingen och då blir IKT aldrig en respekterad del i verksamheten (Barkhuus & Lecusay, 2012). En studie gjord av Law, Kankaanranta & Chow (2005) visar att länder som bjuder in forskare och andra innovatörer har en större del av modern teknik i undervisningen än de som inte gör det.

För att få in mer IKT i skolan är det positivt om det finns en person som kan hjälpa till att både förklara och lösa problem som kan skapas med den nya tekniken. Finns det alltid sådan hjälp att tillgå blir ofta personalen mer positivt inställd, tack vare att de slipper oroa sig för att tekniken inte skall fungera ordentligt och att de inte kan laga den själva. Finns det ingen hjälp är också ofta personalen betydligt mindre benägen att införa IKT i sin egen verksamhet (Tondeur, Cooper, & Newhouse, 2010).

2.4 Problematik med att införa IKT i dagens fritidshemsverksamhet

Poromaa (2013) anser att de problem som är mest förekommande när IKT ska implementeras i en pedagogisk verksamhet är att det ofta är svårt att få tillgång till material av bra kvalitet som går att använda problemfritt i undervisningssituationer. Det är alltför ofta som den hårdvara som skolor köper in håller låg kvalitet och därav är svår att använda i den omfattning och till de ändamål som pedagogerna hade tänkt sig. Det är dessutom så att skolor idag inte har samma förutsättningar, i exempelvis ekonomiskt hänseende, vilket gör det svårt för skolorna att skapa en likvärdighet i sin IKT-undervisning. Det gör att det blir svårt för många skolor som inte har så mycket pengar att erbjuda sina elever de kunskaper som de har lagstadgat stöd till. En sådan situation kan bidra till att skolverksamheten blir polariserad, vilket innebär att bara vissa skolor och därmed fritidshem, får tillgång till IKT på en större skala. Det gör även att skolor med mindre ekonomiska möjligheter väljer bort att satsa på IKT och att vidareutbilda personalen i detta ämne, ett i sig viktigt steg mot att kunna använda IKT på ett pedagogiskt sätt (a.a.).

Ett annat problem som finns är att personalen helt enkelt inte vill använda sig av ny teknik i sin verksamhet då de antingen inte känner sig bekväma med att använda denna eller anser att de inte behöver vidareutveckla eller föra in nya element i sin pedagogiska verksamhet. Beauchamp (2011) och Komis & Jimoyiannis (2007) argumenterar båda för att det just är pedagogernas ovilja att ta till sig ny teknik som innebär det största hindret för att IKT ska kunna implementeras och användas pedagogiskt i skolan. Det sistnämnda kriteriet uppfylls sällan om personalen inte från början är positivt inställda till att använda nya tekniker i sin verksamhet. Exempelvis datorer och surfplattor finns då visserligen representerade men det läggs varken ner tid eller planering för att dessa resurser ska fylla en högre funktion än att eleverna får sitta och surfa eller spela spel på dessa. Schiller (2003) menar även att det finns en oro hos pedagogerna att deras arbetstid ska öka om de ska använda sig av IKT och själva behöva lägga ner tid på att lära sig dessa nya pedagogiska metoder. Då anser pedagogerna att de hellre behåller verksamheten som den är.

Att pedagoger som är villiga att införa IKT i sin verksamhet inte får hjälp eller stöd av sin rektor eller huvudman är en stor och bidragande orsak till hur pass väl IKT-teknik används i verksamheten och om den används på ett pedagogiskt sätt (Ottestad, 2013). Stuart, Mills &

Remus (2009) för fram att huvudmannen är den person som har allra störst betydelse för hur utvecklingen av IKT är på enskilda skolor. Inte bara av de självklara skälen att det är huvudmannen eller rektorn som bestämmer över pengarna utan även att det spelar roll hur pass intresserad rektorn är av att skolan ska använda sig av modern IKT i sin undervisning. Finns inte detta intresse eller strävan är risken stor att användningen av dessa pedagogiska hjälpmedel prioriteras ner eller faller bort helt.

Livingstone (2012) kritiserar det faktum att så mycket ansvar och makt läggs på huvudmannen och argumenterar för att det övergripande ansvaret istället borde läggas på personalen och om de vill använda sig IKT i sin undervisning. Det är visserligen huvudmannen som har det övergripande ansvaret men det är pedagogerna som måste vara villiga att lära sig att använda IKT i pedagogiska situationer. Är de inte öppna för att lära sig något nytt kommer satsningar på dessa pedagogiska redskap inte ge någon större effekt på undervisningssituationerna i sig utan endast bidra till en ökad irritation bland de anställda. De känner sig då tvingade att använda sig av IKT istället för att det ska anses som något som kan öka kvaliteten i deras egen verksamhet.

Många pedagoger anser att de inte kan hålla jämna steg med sina elever när det kommer till kompetensutveckling kring IKT. Detta faktum gör att maktbalansen i klassrummet förskjuts och att eleven istället för pedagogen blir den som har kunskapsövertaget. Pedagogerna blir därmed mer försiktiga i sin inställning till tekniska hjälpmedel. För att öka kunskapen krävs det mer utbildning kring IKT (Kennewell & Morgan, 2006). Det vanligaste innehållet i dessa kurser eller utbildningar är en generell genomgång av ett nytt material som har köpts in, eller att de får vidare utbildning i de redan existerande resurserna, och då främst hur dessa kan användas mer pedagogiskt. Det vanligaste argumentet för att skolor inte vill satsa på utbildning av personalen inom IKT är framförallt att det uppfattas vara ett område som inte är speciellt prioriterat. Det anses inte lika viktigt att personalen ska kunna använda dessa hjälpmedel på ett pedagogiskt sätt jämfört med andra aktiviteter i verksamheten (a.a.).

Det finns dock även pedagoger som är positiva till att prova på nya tekniska hjälpmedel, men det krav som brukar framhållas är att det är dem själva som ska få utforma undervisningen på sitt sätt utan någon inblandning från exempelvis rektor. Vidare vill pedagogerna att tekniken ska erbjuda dem ett modernt, flexibelt och anpassningsbart material om de ska vara villiga att använda dessa metoder i sin undervisning. För att teknik ska användas förutsätts naturligtvis också att tekniken endast används på ett sådant sätt att de pedagogiska fördelarna kommer fram i ljuset. Det är inte meningen att eleverna ska kunna använda tekniken endast för nöjes skull (Lin, Wang, & Lin, 2012).

2.5 Mobbning och kränkningar på Internet

Genom att tekniken går framåt och Internet blir mer lättillgängligt med hjälp av exempelvis olika mobiltelefoner, så kallade ”smartphones”, skapas för många människor nya klimat som det som individ gäller att anpassa sig till. Det kan sägas att det skapas nya arenor för de allra flesta saker, så också mobbning (Downey & Morrow, 2013). Det skapas också ett ökat tryck på att skolorna måste ta ett större ansvar för vad barnen gör på nätet under den tid som de tillbringar i skolan, samt att problemen som börjar där, nu också följer med de drabbade hem. Det finns ingenstans att gömma sig längre (a.a.). Skolan ska enligt Skollagen (SFS 2010:800) aktivt motverka alla former av kränkningar mot alla individer, vare sig de sker på Internet eller på ett traditionellt sätt. Det som anses vara svårast för skolpersonal då det gäller just mobbning är att den i många fall fortsätter eller helt har flyttat över till att pågå på nätet. Då blir det komplicerat att kontrollera vad barnen lägger upp för någonting och dessutom var detta sker. Vuxna har inte alltid koll på alla typer av hemsidor och liknande som barnen kommunicerar på idag och det går dessutom inte att tvinga till sig ett barns privata mobiltelefon för att se vad som skrivits. (Kowalski & Limber, 2007).

I en undersökning av Downey & Morrow (2013) som har som mål att undersöka hur utbredd mobbning på nätet är, säger runt 10 % av de svarande barnen att de har blivit kränkta på Internet under de senaste två månaderna innan undersökningen. Det anses vara en procentsats som kommer att öka ju längre utvecklingen av tekniken går och när densamma blir ännu mer billig och lättillgänglig. Skolväsendet måste så snabbt som möjligt ta fram fler och bättre strategier för att klara av för att försöka minska detta (a.a.).

Den största utmaningen som skolan står inför är hur närvaron ska kunna ökas på de forum som barnen använder sig av på nätet, för att på något sätt försöka motverka kränkningarna som sker där (Kowalski & Limber, 2013). Andra problem inom området som skolan och fritidshemmet måste ta tag i är att utveckla strategier för kunna samtala med barn om hur mobbning på nätet fungerar och att det är precis lika illa som att kränka en individ ansikte mot ansikte. Det är en insikt som många barn inte har idag, utan de ser det som något mildare än om kränkningen skett ansikte mot ansikte (a.a.).

3. Teoretisk utgångspunkt

I följande avsnitt kommer de teoretiska utgångspunkter som ligger till grund för studien att presenteras.

3.1 Förståelse om uppfattningar

För att kunna analysera den data som samlas in i studien kommer en teoretisk utgångspunkt inspirerad av fenomenografi att användas. Det är en teori som används för att särskilja och kategorisera hur olika individer uppfattar ett specifikt fenomen (Marton & Booth, 2000). Ordet ”uppfatta” betyder enligt Larsson (1986) den relation som exempelvis intervjupersonen har med det förbestämda fenomenet. Syftet med att använda sig av denna teoretiska utgångspunkt är att forskaren skall försöka skapa förståelse för hur individers uppfattningar om ett och samma begrepp kan (Uljens, 1989). Det gör att vi både under arbetet med studien och efteråt erfar ett större lärande och mer kunskap om de uppfattningar som finns på området och hur dessa kan tolkas och klassificeras. Det sker genom att vi i analysarbetet reflekterar över hur intervjupersonerna uppfattar det givna fenomenet, för att vi som forskare ska kunna hitta mening och struktur i de svar eller uppfattningar som de som intervjuats har lämnat (Marton & Booth, 2000).

3.2 Alla uppfattar världen olika

Marton & Booth (2000) påpekar att alla människor erfar eller uppfattar världen som vi lever i på mer eller mindre olika sätt, tack vare att individer har olika erfarenheter. På grund av detta kommer individer att agera på olika sätt vid givna situationer, tack vare att vi har uppfattat de på olika sätt (a.a.). Larsson (1986) skriver att det finns intresse av att särskilja på en rak beskrivning av själva fenomenet och en uppfattning som formats av en enskild person. Detta kallas för första ordningens perspektiv och det senare, andra ordningens perspektiv (a.a.).

Fenomenografien utgår alltså ifrån att det går att uppfatta ett fenomen utifrån två olika ordningar. Det första kallas just för första ordningens perspektiv. De uppfattningarna kan klassas som objektiva och mer inriktade på att något kan vara rätt eller fel. Det andra sättet att uppfatta ett fenomen kallas således för andra ordningens perspektiv och utgår strikt från en enskild persons uppfattning om det specifika fenomen som undersöks (Marton & Booth, 2000). Det är just den andra ordningens perspektiv som är av intresse i fenomenografiska studier, då det är individers personliga uppfattningar som studeras.

Det finns dock inte några uppfattningar som är, så att säga rätt eller fel, när andra ordningens perspektiv används utan de är just enskilda uppfattningar av ett på förhand bestämt fenomen (Larsson, 1986). Dessa andra ordningens uppfattningar försöker sedan forskaren eller forskarna till studien sätta ihop till olika typer av kvalitativt skilda beskrivningskategorier som tillslut skall ge en så heltäckande bild som möjligt av de uppfattningar som finns hos individerna som har intervjuats. Skilda beskrivningskategorier innebär delade meningar om ett fenomen (Uljens, 1989). Exempel på skilda beskrivningskategorier kan vara pedagogers uppfattning av IKT som ett positivt eller negativt verktyg i verksamheten.

3.3 Klassificering av olika uppfattningar

Marton & Booth (2000) menar att fenomenografi kan vara bra att använda som teoretisk utgångspunkt i mindre kvalitativa intervjuundersökningar där målet är att hitta så många olika typer av uppfattningar hos de individer som har deltagit i studien som möjligt. Uppfattningar som hittas i materialet måste analyseras på djupet och från olika sidor för att studien ska bli så trovärdig som möjligt (Uljens, 1989). Marton & Booth (2000) menar dock att fenomenografiska studier inte strikt skall klassificeras utifrån en trovärdighetsskala utan hellre skall klassas som exakt vad det är, en samling uppfattningar från gruppen som har intervjuats som är helt personliga och inte kan sägas vara rätt eller fel. Detta kan vara av intresse för kommande forskning på området men även för att skapa nya personliga uppfattningar hos de som senare läser materialet eller den färdiga studien. För den här studien innebär det att den kan skapa en större förståelse och kunskap om hur IKT kan användas för att passa in i fritidshemmets pedagogiska verksamhet.

4. Metod

Under denna rubrik kommer studiens tillvägagångssätt beskrivas utförligt för att någon annan ska kunna upprepa studien för exempelvis kunna validera dess resultat. Delarna som beskrivs är intervjuer, som är vårt val av metod, urval och undersökningsgrupp, genomförande, bearbetning av intervjuer, etiska ställningstaganden samt metodkritik.

4.1 Intervjuer

Studiens metod är kvalitativa intervjuer, som har spelats in och sedan transkriberats ordagrant. De har använts för att få en så heltäckande bild av de intervjuades uppfattningar som möjligt. Intervjuerna är semi-strukturerade, vilket innebär att det funnits förberedda ämnen och frågor som avhandlats under intervjun, men det har även funnits utrymme för utsvävande svar från pedagogerna och följdfrågor (Patel & Davidsson, 2011). Intervjufrågorna finns bifogade i arbetet som bilaga ett.

Enligt Ahrne och Svensson (2011) är det bättre att inleda arbetet med att sammanställa ett utkast till intervjufrågor eller protokoll med färre fokusområden för att sedan öka på efterhand om mängden data blir allt för begränsad för studien. Detta minskar även risken för att viktig data försvinner i mängden och studien kan då bli lidande. Ett sådant arbetssätt har använts i studien just för att både minska ner empirin till en hanterbar mängd, men även för att vi som genomfört studien skulle få en god utgångspunkt för att göra en djup och rättvisande analys av empirin.

Att göra ett grundligt arbete inför intervjuerna är viktigt, då det är just det tillsammans med hur duktig intervjuaren är på att ställa följdfrågor, som avgör hur bra och datagivande intervjun blir (Patel & Davidson, 2011). Det har gjorts genom att intervjufrågorna har formats både genom diskussion mellan författarna och i samråd med handledaren som har kommit med kommentarer, så att frågorna ska vara så heltäckande som möjligt. Under intervjuernas gång har följdfrågor sedan ställts löpande om det är något område under intervjun som är intressant och som kan utvecklas mer av den som deltar.

4.2 Urval och undersökningsgrupp

Kvale & Brinkmann (2014) anser att sex stycken intervjuer kan uppfattas som en adekvat mängd för en kvalitativ studie med den tidsbegränsning som finns att rätta sig efter. Samtidigt

så utgår de (a.a.) ifrån att de intervjuer som genomförs skall bidra med att ge oss forskare ett så överskådligt resultat som möjligt. Med detta i åtanke bestämdes antalet till sex intervjuer. Den faktor då det gäller studiens tidsbegränsning som har varit mest framträdande är framför allt att studiens material inte får bli för omfattande, då kan det bli svårt att analysera detta ordentligt. Det kan göra att resultatet antingen inte blir trovärdigt eller bristfälligt (Denscombe, 2009).

Valet av intervjupersoner har endast skett utifrån att de är utbildade fritidspedagoger eftersom det är just deras uppfattningar som skall undersökas. Urvalet har bara gjorts efter ett så kallat bekvämlighetsurval, vilket betyder att det medverkande valts ut i verksamheter som forskarna har insyn i (Denscombe, 2009). Tack vare bekvämlighetsurvalet har inget informationsbrev skrivits utan vi har istället frågat olika pedagoger på de olika verksamheterna om de vill medverka i studien.

4.3 Genomförande

Varje intervjutillfälle har tagit mellan 20-30 minuter och har innehållit fem stycken förberedda frågor, som finns med som bilaga (bilaga 1). Kvale och Brinkmann (2014) för fram att det är den första frågan som sätter tonen för resten av intervjun. Är den då öppen och undviker att på något sätt göra så att den intervjuade känner sig obekvämd med situationen är det större chans att densamma berättar mer utförligt om sina uppfattningar på grund av att den inte känner sig fördömd eller dumförklarad. Det gäller naturligtvis att alla frågor är utformade på detta sätt för att undvika att förstöra intervjun och tappa bort potentiell värdefull empiri tack vare detta.

4.3.1 Förtroendeaspekt i intervjuer

Att intervjuerna gjordes i verksamheter som vi är bekanta med och där pedagogerna vet vilka vi är, är framförallt för att intervjuer främst bygger på att det går att skapa ett förtroende mellan den som intervjuar och den som sitter på andra sidan (Denscombe, 2009). Förtroendeaspekten är lättast att uppnå om undersökningen då genomförs med personer som har tidigare käändom om forskaren. Det finns fallgropar i resonemanget då de båda inte får ha en alltför personlig relation vilket kan påverka studiens trovärdighet (Patel & Davidson, 2011). Det kan göra att det inträffar en så kallad interjuvareffekt då samtalet inte blir sanningsenligt på grund av faktorer som inte berör ämnet, samt att det kan förvanska det så för denna studie viktiga, andra ordningens perspektiv. Exempel på sådana intervjuareffekter kan vara vilken relation interjuaren och den som blir intervjuad har, maktställning mellan

dessa båda individer och så vidare. Med detta menas att den empiri som inhämtas kanske inte speglar de riktiga synsätt eller uppfattningar som finns, då personen som intervjuas vill vara den som genomför studien till lags. (Denscombe, 2009). Det är dock inte något som varit utmärkande under studiens gång, eftersom det vid varje intervju har gått att föra ett öppet samtal om de frågor som ställts och ingen av deltagarna har berättat att de känt sig obekväma eller att de har undanhållt någon information.

4.3.2 Hur intervjuerna genomförts

Vid samtliga tillfällen har det varit en person som har gjort intervjun. Detta för att framförallt undvika att det blir en snedvriden maktsituation som gör att den som blir intervjuad inte vågar uppge allt som hen hade gjort annars (Denscombe, 2009). Alla intervjuer har börjat med att den som genomfört densamma frågat pedagogerna om det är något de undrar över eller inte förstår angående situationen. Detta för att göra intervjun så avslappnad som möjligt och minska risken för missförstånd. Samma sak har även gjorts efter intervjun. Pedagogerna har inte heller fått se eller höra frågorna i förväg, då vi ville att de skulle svara så spontant som möjligt om sina uppfattningar.

Intervjuerna har spelats in med hjälp av inspelningsfunktionen på mobiltelefonen, då alla de medverkande pedagogerna har godkänt det. Dessa har sedan så snabbt som möjligt ordagrant transkriberats. Vi har även antecknat under intervjuerna för att vara säkra på att få med allt som pedagogen säger samt att det är lättare att skriva ner något intressant och sedan be den intervjuade gå tillbaka till just det ämnet och utveckla, för att slippa avbryta hen direkt. Vi antecknade dessutom för att vi fortfarande skulle kunna få fram en stor del av empirin om inspelningen skulle misslyckats, exempelvis på grund av bristande ljudkvalité eller slarv.

Vi har under samtliga intervjutillfällen försökt vara helt objektiva till informationen som kommit fram. Anledningen till det är att resultatet annars kan bli missvisande om vi hade låtit egna värderingar skina genom dokumentationen. Det är något som Ahrne & Svensson (2011) för fram som en viktig del i intervjusituationen. Det har även varit en utgångspunkt för att det ska gå att analysera materialet med hjälp av en fenomenografisk inspirerad teori, då den utgår ifrån att allt grundmaterial endast är svarandenas egna och personliga uppfattningar (Larsson, 1986).

4.4 Bearbetning av intervjuer

Efter att utsagorna transkriberats ordagrant har alla utsagor lästs igenom noga gång på gång för att försöka hitta likheter och skillnader i de uppfattningar som har lämnats. När sådana hittas har de markerats med olika färger för att de inte ska tappas bort. Därefter har de lagts över i ett annat dokument och delats in i olika beskrivningskategorier för att göra materialet mer lättöverskådligt samt lättare att bearbeta och analysera. Dessa beskrivningskategorier har sedan analyserats tills vi kom fram till fyra stycken kvalitativt skilda dito.

4.5 Etiska ställningstaganden

Vi har tagit hänsyn till de etiska ställningstaganden som är aktuella inför vår studie. De mest grundläggande är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. Dessa finns tillgängliga att läsa om i sin helhet hos Vetenskapsrådet (2002). Vad dessa har betytt i planeringen och genomförandet av denna specifika studie presenteras i nästa stycke.

Det innebär att vi har informerat pedagogerna i fråga om vad som studien handlar om och att allt sker anonymt, samt att ingen typ av information som kan röja deras identitet kommer att finnas med. Deltagarna har också informerats om att det endast är författare samt handledare och examinator kan få tillgång till grundmaterialet. Alla som deltagit har själva godkänt sin medverkan och varit införstådda med processen. Samtliga deltagande i undersökningen har även varit fria att avsluta sin medverkan och då skulle inte heller deras utsagor användas. Denna information har de medverkande pedagogerna fått ta del av både när de blev tillfrågade att delta och även vid själva intervjutillfället. De blev även informerade på samma sätt om hur intervjun var uppbyggd och hur den skulle fortlöpa. Detta för att göra de intervjuade mer medvetna och trygga i sin medverkan i studien. De som har medverkat i studien har även fått möjlighet att efter tillfället ta del av det inspelade materialet, för att de ska känna sig säkra på att inte bli felciterade. Enligt Denscombe (2009) bör ett liknande tillvägagångssätt användas just för att intervjuobjekten ska få veta studien handlar om samt hur den kommer att fortlöpa. Det är också viktigt för att de ska känna sig trygga i sin medverkan så att de inte riskerar att utelämnas något på grund av osäkerhet gentemot intervjuaren, men även så att studiens etiska trovärdighet höjs. Det är dessutom viktigt att de som intervjuats får ta del av samma information en gång till efter att intervjun har genomförts för att forskarna skall vara säkra på att de etiska aspekterna har uppfattats och uppnåtts (a.a.). Patel & Davidson (2011) för också fram att forskaren för att ge ett transparent intryck alltid måste erbjuda de som medverkat att

läsa igenom sina svar eller lyssna på de inspelningar som gjorts för att undvika att de ska känna sig felaktigt uppfattade.

4.6 Metodkritik

Precis som det beskrivs i metodgenomgången så finns det små brister i en kvalitativ intervjustudie. Det handlar främst om maktaspekten där den som blir intervjuad bör känna sig bekväm och avslappnad för att våga delge information relevant om verksamheten (Denscombe, 2009). I intervjuerna så kändes pedagogerna ibland fåordiga och det verkade vara ett orosmoment när ljudinspelningen startades. Även kvalitén på ljudupptagningarna blev något bristande vid tillfällena och en form av anteckningsmetod skulle om möjligt fungerat bättre för att undvika att personen som blir intervjuad ska känna något obehag av att bli inspelad. Problemet som uppstår om endast papper och penna används blir att det är lätt att missa vissa ord eller uttryck som kan vara viktiga. En annan lösning hade kanske varit att båda författarna hade varit närvarande vid intervjuerna för att undvika att någonting missas, vare sig det beror på inspelningen eller den mänskliga faktorn. Det kan dock diskuteras om det hade varit bättre då den som blir intervjuad kan känna att den befinner sig i ett underläge maktmässigt. Utöver de aspekterna så ger en intervjustudie med ljudinspelning en god bild av verksamheten och små viktiga ord eller beskrivningar, som möjligtvis kan försvinna vid en anteckning, kommer med i inspelningen.

Att jobba med fenomenografi i analysen har visat sig vara en utmaning. Det är verkligen inte så lätt att undersöka uppfattningar om ett fenomen, som Larsson (1986) vid en första anblick kan få det att se ut. Det har krävts att gå på djupet i materialet för att hitta det stoff är så pass relevant att det kan formas till beskrivningskategorier, något som Uljens (1989) beskrivit. Samtidigt har det också varit svårt att veta hur uppfattningarna ska kunna klassificeras och tolkas eftersom dessa enligt litteratur, exempelvis Marton & Booth (2000), inte kan klassas som någon absolut sanning, då det endast är enskilda och privata uppfattningar som grundar sig hos den enskilda individen.

5. Resultat och analys

Under denna rubrik kommer studiens resultat att presenteras och analyseras i löpande text. Det baseras på tidigare nämnda kategorier, i enlighet med den fenomenografiska utgångspunkt som finns för studien. Utdragen kommer att vara namngivna med en bokstav och en siffra för att visa de uppfattningar som finns hos pedagogerna. Exempel på det är P1 som är pedagog 1 helt utskrivet.

5.1 Socialt lärande och dokumentation

De saker eller områden som pedagogerna anser att IKT används till i fritidshemmet är främst att skapa ett sorts socialt lärande mellan eleverna. Det skapas oftast genom att de får dokumentera olika saker eller leta upp saker tillsammans. Exempelvis enligt P3 som menar att eleverna hjälps åt att leta upp information och bilder på Internet. Den information de hittar används sedan ofta i olika sociala aktiviteter som att göra pärlplattor eller att eleverna sitter och ritar tillsammans. Pedagogerna ser ofta själva inte de informella lärandetillfällen som ges av IKT.

P3: Då har barnen hittat bilder på fotbollsmärken eller några saker från Super-Mario och så när de har suttit och gjort pärlplattor. Då har de gjort pärlplattor av de sakerna sen. Det är ju faktiskt också en typ av lärande nu när jag tänker efter. Fast kanske inte det som brukar kallas för traditionellt lärande direkt... Men som sagt det är nog ett informellt socialt lärande i alla fall.

När det kommer till att dokumentera saker används IKT under aktiviteter som kanske inte händer varje dag, exempelvis om det har varit en dansuppvisning eller liknande. IKT används också ofta för att eleverna ska hjälpas åt och dela med sig av vad de har sett på en utedag och för att de sedan kan hjälpas åt att i efterhand ta reda på vad det är för något de har hittat. Även om dokumentationen är huvudsyftet här bildas också en typ av socialt lärande, där eleverna tillsammans återigen exempelvis försöker leta upp vad det är för något de har hittat eller att de efteråt tittar på en inspelad uppvisning och ger varandra feedback på hur det gick.

P1: På hösten och våren brukar vi vara ute rätt mycket i naturen och kolla vad som händer med den vid dessa olika tidpunkter. Då brukar vi ta med surfplattan så att barnen får turas om att ta bilder på något de tycker är spännande som de sedan kan visa upp för alla andra och försöka ta reda på vad det är för någonting (om det är ett djur) eller om varför till exempel ett träd ser ut som det gör under en viss period. Sen använder vi det också till att filma olika uppträdanden, om vi har någon dansuppvisning eller så, mest för att barnen själva

vill se hur det såg ut. Det är också så att om vi har speciella evenemang på fritids vissa dagar så tar vi ju lite bilder för att visa upp vår verksamhet.

IKT används inte bara av eleverna för att visa varandra vad de har gjort eller undersökt utan det är minst lika vanligt att denna dokumentation läggs upp på fritidshemmets hemsida eller blogg för att visa upp vad som sker på fritidshemmet och vad vilka aktiviteter som genomförs där. P5 menar att ”det inte är bara för att informera föräldrar och andra utomstående hur verksamheten ser ut, utan också för att ge eleverna en bättre chans att berätta och förklara för sina föräldrar vad de har gjort på fritids, när de kommer hem.”

Samtidigt tycker P3 att det är ett viktigt steg för fritidshemsverksamheten att visa upp att de som pågår där verkligen har en pedagogisk tanke och inte bara är en plats där barnen förvaras. Det är något som IKT kan hjälpa till att bevisa då det gör det lättare för pedagogerna att visa upp verksamheten genom en blogg eller hemsida och därmed nå ut till fler föräldrar och även lättare till ledningen på skolan.

P3: Eller en annan vanlig sak kan vara att vi tar bilder och filmar olika saker som vi sedan lägger upp på vår hemsida eller blogg för att visa hur verksamheten går till här på fritids. Det handlar liksom ofta om att vi tar bilder när vi är ute på olika spännande saker.

P1 är dock kritisk till om IKT verkligen är det bästa sättet för att skapa ett socialt lärande hos eleverna, vilket är en kvalitativ skillnad gentemot de andra uppfattningar som finns inom den här kategorin. Hen är tveksam till om det verkligen kan skapas ett lärande med IKT över huvud taget, och ser hellre att eleverna bör fortsätta vara ute och leka och dylikt om en typ av socialt lärande skall kunna ta form. Det är genom att de interagerar tillsammans i lek eller spel som ett riktigt framgångsrikt lärande kan ske anser hen.

P1: Jag tycker som sagt att det stjälar en massa tid från det som jag kallar det ”riktiga livet” (gör tecknet för citationstecken i luften). Liksom det här med lek och att de är ute och springer och hoppar hage, spelar fotboll och så vidare. Det tycker jag ger mer för barnen än att de bara sitter stilla inomhus framför en skärm. Det ger enligt mig en helt annan syn på det sociala livet om barnen är ute och umgås med andra barn. Det är också då jag tror det sker ett stort socialt lärande. Det kan kanske ske ett socialt informellt lärande när de till exempel chattar eller spelar med varandra tillsammans på nätet men det tycker jag inte känns som samma sak.

5.1.1 Analys

Av resultatet framgår det att det finns en sorts konsensus hos alla intervjuade om vad IKT bör användas till på fritids, olika former av lärande och dokumentation. Det finns dock skilda uppfattningar om hur den insamlade dokumentationen skall användas och om det till och med är så att det sociala lärandet som sker med hjälp av IKT, egentligen är sämre än det sociala lärandet som sker i situationer där IKT inte är närvarande. När det handlar hur dokumentationen skall användas finns det framförallt en kvalitativ skillnad i resultatet då exempelvis P5 beskriver en vilja att den skall kunna hjälpa eleverna att visa vad de gör på fritids. P3 trycker mer på att det är viktigt att dokumentationen i sig bidrar till att det skapas en större förståelse hos föräldrar om vad fritidsverksamheten egentligen är, en pedagogisk verksamhet och inte bara en arena för barnpassning.

Alla pedagoger utom P1 anser att det sociala lärandet som sker med hjälp av IKT kan likställas med det lärande som sker på exempelvis fotbollsplanen. Det kan ses som att P1 anser att den form att lärande som sker inom IKT inte är lika bra som det så kallade ”andra lärandet” och egentligen om det faktiskt sker ett socialt lärande då överhuvudtaget. Det i sin tur bidrar till att P1 hellre ser att eleverna är ute och skapar socialt lärande på ett mer konventionellt sätt, för att på så vis uppnå ett bättre resultat.

5.2 IKT-undervisning utan pedagogisk tanke

Just den delen av verksamheten där IKT används blir i stora delar inte pedagogiskt planerad, utöver de situationer som tidigare beskrivits, eftersom både datorer och surfplattor ofta används sent på dagen när det inte är så många barn kvar. Det blir som en lugn stund för alla inblandade och då vill pedagogerna inte gå in och styra upp situationen med någon aktivitet. För att just ge eleverna fri tid så får de i princip göra vad de vill och spela vilka spel som helst på Internet. Pedagogen går då ur sin roll som pedagogisk ledare och blir i stället bara en annan vuxen som ser till att eleverna inte spelar några spel som bryter mot skolans regler.

P4: Visst använder vi oss av våra datorer men de brukar bara användas en stund sent på eftermiddagen, vid klockan fyra kanske, när det är lite mindre barn. Då brukar de få sitta vid datorerna en stund och spela lite olika spel på Internet.

Denna typ av situationer är mer en regel än ett undantag då P5 menar att: ”då är det också så sent på dagen och få barn kvar så det är liksom ingen ide att dra igång något som är helt pedagogiskt grundat.” Problemet som uppstår menar P2 är att barnen troligen lär sig av varandra, men att pedagogerna med sin kompetens hade kunnat förbättra lärandesituationerna ytterligare.

P2: Det jag menar är att barnen genom att använda tekniken själva eller i grupp bara kan lära sig så mycket. Det är alltså inte helt meningslöst att de får använda den och samtidigt utforska den själva, men ska IKT vara en riktigt bra sak att använda i lärandesituationer tycker jag att de bör användas i en aktivitet som är planerad av pedagoger.

P2 är dock ensam om att på allvar försöka styra upp IKT-användningen pedagogiskt men för fram som argument utöver det ovanstående att pedagogerna måste börja betrakta IKT som en lika viktig del som de andra delarna av fritidshemmet och därav planera de aktiviteter som görs i samband med att dessa används. Det bör göras genom att börja lyssna på vad barnen vill och brukar göra när de använder IKT för att sedan utforma en pedagogisk användning därefter.

P2: Det jag försöker komma fram till är att vi pedagoger och vuxna i allmänhet just inom IKT-området måste lyssna på vad barnen har för några tankar och idéer och vad de brukar använda tekniken till. För att sedan göra om dessa saker till grejer eller aktiviteter som har en pedagogisk baktanke. På det sättet kan vi utgå från barnens tankar men ändå försöka skapa en verksamhet som stödjer målen.

Användningen av IKT går alltså på rutin och går då i samma hjulspår som det har gjorts sedan det kom. Ett vanligt exempel på hur det brukar kunna se ut kommer från P4: ”Då är det mest så att barnen får skriva upp sig på en lista när det gäller att använda surfplattan och då får de sitta tjugo minuter var innan vi byter. Likadant är det med de datorer vi har. Så har det fungerat från början och vi tycker att det är ett bra sätt att turas om på.”

Liknande sätt att hantera IKT finns hos alla intervjupersoner och det används då som ett redskap utan någon form av pedagogisk tanke. Det är helt enkelt ett verktyg som ska finnas på fritidshemmet men som inte är lika viktigt att använda sig av ur ett pedagogiskt perspektiv

som vissa andra delar. P5 förklarar det tydligast: ”Jag tycker nog att vi använder IKT, men vi kanske inte använder det på det mest pedagogiska sättet... Men trots allt är jag ändå någorlunda nöjd med hur vi använder IKT i vår verksamhet.”

5.2.1 Analys

Resultatet visar att det är väldigt sällan som IKT används i någon form av pedagogiskt planerad undervisning, utan ses mer som ett tidsfördriv för barnen, något de kan använda när det är lugnt på fritidshemmet och det inte är så många barn kvar. Med denna syn kan det uppfattas som att pedagogerna frångår det uppdrag som fritidshemmet faktiskt har. Det framgår tack vare att om IKT används på detta sätt blir fritids just ett forum endast för barnpassning och inte någon pedagogisk verksamhet. En kvalitativ skillnad är P2 som har en annan syn och försöker använda IKT i planerade aktiviteter så mycket som möjligt. Det kan tolkas som att P2 står för en mer progressiv syn på hur IKT skall användas genom att hen försöker integrera den mer i sin verksamhet och att det inte endast används som ett rent tidsfördriv som det kan tolkas som att de andra pedagogerna främst gör.

5.3 Kompetensbrist

Det som skapat bristen är framförallt att de inte får ta del av någon fortbildning inom ämnet och att de istället har lämnats att ensamma ta till sig kunskap om hur tekniken kan användas. De anser sig då inte vara tillräckligt insatta i ämnet för att på egen hand kunna ta igen den kompetensen. Pedagogerna är dock väl medvetna om att de enligt styrdokumentet skall använda sig pedagogiskt av IKT i sin verksamhet.

P1: Men det känns ändå som att det är alldeles för lite kött på benen för att vi ska kunna utveckla vår verksamhet. Det är sådana stora områden som ska utvecklas, om man nu läser i Lgr 11 hur Skolverket tycker att IKT ska användas. Och sedan får vi bara så lite fortbildning. Vi hade knappt någon sådan undervisning när jag läste till fritidspedagog och nu tror liksom alla att vi ska vara fullfjädrade IKT-pedagoger också eller vad man ska kalla det.

Fortbildning inom IKT verkar överlag inte existera i de verksamheter där de intervjuade pedagogerna jobbar. P3 menar att senaste gången de fick ta del av en sådan var för några år

sedan när det var modernt, men denna kunskap är dock redan omodern i sig och går inte att använda sig av i den utsträckning de hade önskat.

P3: Vi fick ju mer utbildning för ett par år sedan när det var mer modernt och så. Nu är det nästan bara baserat på om vi som pedagoger har något intresse för just IKT, alltså att vi måste ta initiativ själva och lära oss på det sättet.

Samtidigt som det hos pedagogerna på fritidshemmet råder brist på kunskap så prioriterar ledningen på skolan ibland att istället satsa på skolan och lärarna för att få upp deras kompetens men låter då inte pedagogerna medverka i dessa kurser, utan då är dörren stängd. Detta är något som pedagogerna upplever inträffar inom många områden, men framförallt inom just IKT. Det, anser särskilt P4 är problematiskt eftersom det inte går att hålla sig uppdaterad med den senaste pedagogiska forskningen och utforma verksamheten efter den om de inte får ta del av någon fortbildning. Det infinner sig då en känsla av att fritidshemmet är bortprioriterat och inte betyder lika mycket som skolan.

P1: Vi fick visserligen denna lilla fortbildning som jag precis beskrev men under den tiden vi gjorde det och efter har lärarna i skolan i flera omgångar fått gå kurser och haft föreläsningar med folk från högskolor om IKT-användning. Det känns som vi är bortprioriterade och ingen bryr sig om vi följer våra mål eller inte. Det borde vara självklart att vi som jobbar på fritidshemmet ska få mer fortbildning, inte bara inom IKT utan även andra ämnen. Man försöker ju lära sig det man kan själv men det är ju bara en del av det hela. Det finns ju inte heller oändligt med tid utanför jobbet att lära sig såna saker, man måste ju ha kunna ha ett privatliv också.

Om pedagogerna ändå anser att de vill lära sig mer om att använda sig av IKT i sin verksamhet lämnas de ensamma och får själva försöka navigera sig igenom forskningen och hitta och ta till sig det som kan vara användbart. Utvecklingen går dessutom så pass snabbt så att det är svårt för en enskild pedagog, som inte själv har någon egen erfarenhet av den pedagogiska forskningen inom IKT att själv försöka hitta det som kan tänkas vara viktigt och därefter förs över det till sin egen verksamhet. Det kan då vara bra att få hjälp och inspiration av någon utifrån exempelvis från någon forskare eller att utbyta erfarenheter med kolleger från andra verksamheter och därigenom få ökad kunskap. Det är också så de intervjuade pedagogerna skulle kunna tänka sig sin fortbildning.

P2: Det är liksom mest så att vi förväntas att läsa in oss själva på sådana ämnen som IKT och hur de kan användas pedagogiskt. Och det försöker vi ju göra också, precis som jag har förklarat innan men det hade varit skönt att kunna få lite idéer eller så från någon som verkligen kan det där, till exempel en forskare eller någon från en högskola. Allra minst någon som hade kunnat komma från en annan verksamhet och förklarat hur de använder den.

Ett område där pedagogerna dock säger sig ha kompetens då det gäller IKT är när de är inne och arbetar i skolan på förmiddagarna. Där kan de använda olika typer av program som är utformade för att lära eleverna olika saker. Problemet inträffar när dessa skall försöka flyttas över till fritidshemmets kontext. P5 exempelvis säger att ”dessa ofta är alltför formella och passar inte in i det informella lärandet som pågår i fritidshemmet och då lämnar jag det materialet kvar i skolan.”

Många av de intervjuade pedagogerna har även svårt att tänka ut hur de själva ska kunna föra över den kunskapen de har om dessa verktyg i skolan och hitta motsvarande verktyg som de kan använda sig av sin egen verksamhet. De båda områdenas verktyg, appar, spel och så vidare, verkar inte kunna samverka med varandra anser pedagogerna själva. Att kunna använda samma material både i skolan och fritidshemmet hade annars varit en bra utgångspunkt till att använda mer IKT, i fritidshemmet, särskilt eftersom barnen är vana vid att använda dessa i skolan.

P6: I skolan så känner jag mig kompetent nog att använda mig av IKT tillsammans med barnen. Det börjar bli lite av en vana så det tänker man inte på så himla mycket. Det är i fritidshemmet som möjligtvis kan vara en fråga om huruvida man är kompetent inom användandet av IKT. Det är inte något som vi gör särskilt ofta och inget som vi egentligen har påbörjat att utveckla heller. Det saknas nog lite kompetens och möjligtvis kunskap om HUR det skulle gå till.

P2 ställer sig dock positiv till sin egen kompetens just inom området. Hen anser sig ha tillräckligt god kompetens för att kunna använda tekniken på ett pedagogiskt sätt i sin fritidshemsverksamhet. Det finns i detta fall även en brist på fortbildning men hen har valt en annan väg för att kunna tillskansa sig den kompetens som tycks vara nödvändig. Nämligen att själva försöka läsa in sig men även att utgå från vad eleverna gör och försöka lära sig av dem

och vad de gör med tekniken. Pedagogen berättar också att de på avdelningen brukar hjälpas åt om det uppstår något problem, eftersom att det allt som oftast finns någon närvarande som vet hur det fungerar, oavsett om det handlar om en annan pedagog eller en elev.

P2: Jo men som sagt, det känns som jag har koll på hur det fungerar och nöjd med hur jag använder dessa verktyg i vår verksamhet. Är det något som jag inte känner att jag har koll på så brukar jag alltid försöka kolla upp det själv. Eller så frågar jag någon av de andra pedagogerna eller barnen. Man ska aldrig vara rädd för att fråga någon annan om man inte kan något.

Även pedagogerna som uppfattat sin kompetens som mindre bra eller rentav dålig har också svarat på liknande sätt som denna pedagog, men skillnaden däremellan är främst att de inte vågar ta till sig och öppna upp för att ta till sig den kunskap som eleverna har om IKT. Den verkar inte vara lika viktig eftersom pedagogerna anser att eleverna inte har den pedagogiska insikten som de själva har. Den inställningen kan bidra till att mycket av det lärandet som pedagogerna hade fått genom fortbildning redan kan finnas representerad på fritidshemmet hos barnen.

P1: Det känns på något sätt inte som att det blir så pedagogiskt som om man har varit på någon kurs eller så och lärt sig mer djupgående om hur man ska använda något speciellt program eller Internet-sida. Det känns som jag har större och bättre möjligheter att förbättra min kompetens då än om jag ”bara” sitter med barnen.

Alltså jag menar bara att det endast blir grundläggande när jag sitter och lär mig med barnen och det blir lite mer fördjupat om det tas upp på en kurs eller på exempelvis en AP-träff.

5.3.1 Analys

Det finns kvalitativt skilda åsikter av hur de intervjuade pedagoger uppfattar att deras kompetens inom IKT området antingen är dålig eller inte så bra som de hade behövt för att kunna använda IKT på ett sätt i verksamheten som kan uppfattas som pedagogiskt. I resultatet går det att utläsa att pedagogerna är överens om att det krävs mer fortbildning inom IKT för att det ska gå att helt integrera materialet som finns till deras förfogande i den pedagogiska undervisningen, samt för att de ska känna att de är kompetenta nog för att använda det pedagogiskt. Men det går också att se att det IKT-materialet som används av pedagogerna när de är inne och jobbar i skolan anses som betydligt lättare att använda och att de har kompetens

om dessa. Det kan anses vara något paradoxalt att de har kompetens om IKT i skolan men att den försvinner på fritidshemmet.

Det framgår också att det finns en viss nervositet hos de intervjuade inför användningen av IKT, då alla förutom P2 ser det som ett hinder att elevernas har mer kunskap om hur tekniken skall användas än pedagogerna själva. Problemet med det blir att pedagogerna tolkar det som att maktsituationen förskjuts till elevernas favör och att det på så sätt blir svårt för pedagogerna att lära ut något nytt. Det är inte bara just i utlärningsfasen som pedagogerna blir osäkra utan de vill inte heller ta hjälp av barnen för att lära sig mer. Det kan ses som att den kunskap som eleverna besitter inte är lika ”fin” eller användbar som den som fås genom fortbildning. P2 däremot ser det på ett annat sätt och tar istället hjälp av både eleverna och andra pedagoger för att öka sin kompetens. Det kan ses som att det är ett framgångsrikt sätt för att kunna öka sin kompetens inom detta område, då P2 också är den enda av pedagogerna som anser sig ha nog med kompetens för att vara säker nog att använda sig av IKT i sin pedagogiska verksamhet.

Det är som ses tydligast i resultatet är dock att det verkar råda en stor kompetensbrist hos fritidspedagoger när det gäller hur IKT kan användas och att det finns en känsla av att fritidshemmet är nedprioriterat när det kommer till att erbjudas fortbildning i ämnet. Det går istället till lärarna i skolan, vilket enligt resultatet verkar göra att det skapas en misstro hos pedagogerna som grundar sig i att de eller deras verksamhet inte är lika mycket värda som den i skolan.

5.4 Rädsla för mobbning

Den del av IKT som samtliga av de intervjuade pedagogerna är mest negativt inställda till att använda i verksamheten är mobiltelefoner. Det främst på grund av att de anses skapa en förhöjd risk för mobbning och kränkningar på fritidshemmet. Det är inte så lätt för pedagogerna att hålla reda på vad alla elever gör med sina egna privata telefoner och det är dessutom lätt att smygfilma eller ta bilder på någon utan att be om lov.

Ingen av pedagogerna anser att de får beslagta elevernas privata telefoner och titta igenom dem om de misstänker mobbning. P5 menar att det istället kan bli en kränkande situation för den vars mobiltelefon blir beslagtagen, ”det är trots allt privat egendom”. För att försöka lösa problemet har samtliga pedagoger infört förbud mot att ha mobilerna på respektive fritids och de för endast tas med om de måste ringa till sina föräldrar, eller om de väntar på något annat ytterst viktigt samtal.

P4: Det känns bara som att vi har liksom så mycket teknik redan som vi kan använda och då vill vi helst inte att barnen ska använda sina egna privata telefoner också. Det som vi ser är det största problemet där är att det kan vara en risk för mobbning och kränkningar eftersom vi inte får lov att kolla deras telefoner. Ska de ha med sina telefoner så vill vi veta det i förväg, till exempel om de måste ringa till sina föräldrar av någon anledning.

P2 uppfattar det också som att det ofta finns så pass många olika typer av IKT på fritidshemmet att barnen inte behöver använda sina mobiltelefoner också. Det blir på så sätt lättare att hålla uppsikt över hur tekniken används, genom att det när som helst går att kontrollera på exempelvis en surfplatta som tillhör fritids vilka bilder som finns på den och så vidare. Då blir det svårare för eleverna att dölja om det händer något som kan uppfattas som kränkande. Vissa av de intervjuade pedagogerna löser problemet på så sätt att de anser att eleverna som de har på sitt fritidshem inte är tillräckligt gamla för att förstå eller ta det ansvar som en mobiltelefon idag innebär för den enskilda individen. Därmed informerar de såväl elever som föräldrar att de vill att mobiltelefonerna ska vara kvar hemma.

P3: Nej, det får de inte. Mest på grund av att vi vill veta vad de gör. De gillar ju att filma varandra och så utan att de berättar för varandra att de gör det, vilket kan bli mobbningsituationer. Vi tycker också att de är för små (går i tvåan) för att de ska kunna axla det ansvaret.

5.4.1 Analys

Mobbning och kränkningar är naturligtvis något som pedagogerna i studien ser som något helt oacceptabelt och de vill därmed få bort alla möjligheter för eleverna att utöva sådana. Det framgår tydligt att pedagogerna uppfattar att det finns ett tydligt samband mellan tillåtna mobiltelefoner och ökade kränkningar och mobbning på fritidshemmet. Det finns dessutom en överhängande oro hos de intervjuade då mobiltelefonerna är privat egendom och att det

därigenom inte går att ha kontroll över vad eleverna gör eller skriver till varandra. Det är då bättre att ta det säkra före det osäkra och ha ett förbud. Det framgår också att pedagogerna uppfattar det som betydligt säkrare om eleverna använder fritidshemmets gemensamma IKT-resurser, då dessa kan ses över med jämna mellanrum, så att inget kränkande material finns representerat.

5.5 Sammanfattning av resultat och analys

De uppfattningar som går att urskilja är relativt lika varandra. De som överensstämmer mest är framförallt hur IKT används. Det görs i pedagogiskt styrda aktiviteter främst med syfte för att skapa socialt lärande genom dokumentation. Det som även är mycket vanligt, är att IKT mest används för att spela diverse spel oavsett plattform, men då är det inte med någon pedagogisk grundtanke som aktiviteten genomförs, utan endast för att eleverna tycker det är roligt. Pedagogerna ser dock inga problem med att IKT används som ett verktyg för socialt lärande och det är på ett sådant sätt de vill att det ska användas i fritidshemmet även framöver. För att kunna använda IKT på det mest pedagogiska sätt de kan anser sig pedagogerna behöva mer fortbildning. Den ges vanligtvis inte till personalen på fritidshemmet utan till lärarna på skolan. Om de fick bestämma själva hur de skulle utvidga sin kompetens vill pedagogerna helst att detta ska ske genom olika typer av kurser och föreläsningar från forskare. Men även att de få ta till sig av andra skolor använder sig av IKT, så att de kan få inspiration. Den enda som motsäger sig denna uppfattning är P2 som anser sig ha den kunskap som krävs för att använda IKT pedagogiskt i sin verksamhet, men att hen visserligen inte hade tackat nej till mer fortbildning. Det som P2 gör annorlunda mot de andra fem intervjuade är framförallt att hen frågar eleverna mer och litar på att de kan mycket om tekniken och att det går att lära sig på det sättet.

Mobiltelefoner är den del av IKT som de intervjuade pedagogerna allra mest är emot att använda på grund av risken för mobbning och de väljer då att se till att den inte används i verksamheten utan att de redan befintliga resurserna är tillräckliga för att IKT ska kunna användas på ett bra sätt i verksamheten och samtidigt motverka eventuella kränkningar.

6. Diskussion

I det här avsnittet diskuteras resultatet i relation till tidigare forskning och litteratur. Den innehåller även jämförelser mellan tidigare studiers resultat i förhållande till studiens och vad eventuella skillnader kan bero på.

6.1 Hur skall kompetensbristen minska?

I den forskning som använts återkommer författarna gång på gång till bristen på kompetens och kunskap kring ny teknik och att det utgör ett hinder för pedagogerna att använda det i pedagogiska verksamheter. Pedagogerna uppfattar att de inte hinner med i den snabba utvecklingen som finns inom IKT och ofta kan barnen mer om ämnet än pedagogerna, vilket kan resultera i att de anser att det blir en snedvriden maktsituation inom IKT-området. Det påverkar också viljan hos pedagogerna att använda IKT som ett redskap för lärande, då de uppfattar det som att eleverna redan kan det som pedagogerna vill förmedla. (Kennewell, & Morgan, 2006). Det liknar de svar som vi kan utläsa i resultatet. Skolan är väldigt noga med att utbilda lärarna i olika former av IKT medan fritidspedagogerna blir utelämnade. Det kan ses som märkligt att ledningen på skolan väljer att endast satsa på lärarna i skolan. Det gör att klyftan mellan skolan och fritidshemmet bara ökar och kan också bidra till att det utvecklas en misstro mot ledningen bland pedagogerna som inte är positiv för någon. Det bidrar också till att fritidshemmets anseende blir sämre då det kan uppfattas som att fritidshemmets aktiviteter endast är till för barnpassning och inte för lärande. För att kunna införa IKT och använda resurserna i en pedagogisk verksamhet så anser pedagogerna att de skulle behövt fortbildning och stöd från skolan för att samla på sig kunskapen som krävs för att göra aktiviteter med IKT pedagogiska.

Ottestad, (2013) och Stuart, Mills & Remus (2009) lägger ansvaret på huvudmannen och att det är dennes fel att alla som jobbar på skolan inte får ta del av vidareutbildning inom IKT, vilket pedagogerna i studien också till stor del gör, de känner sig helt enkelt ignorerade. Men det finns också forskning som lägger lika mycket ansvar på pedagogerna för deras misslyckande att både få fortbildning, men även att införa IKT i sin verksamhet (Livingstone, 2012). Så det finns alltså två sidor som argumenterar mot varandra i forskningen. I denna studie så anser vi, utifrån pedagogernas svar, att huvudansvaret bör ligga på huvudmannen.

Det är svårt för pedagogerna att ta till sig all ny litteratur och forskning själva utan de behöver stöd och hjälp från ledningen för att kunna hitta kurser och utbildningar för att de ska kunna finna ny och relevant kunskap inom IKT.

6.1.1 Mobbing och hur den kan motverkas

Vidare beskrivs ett problem som vanligtvis uppstår i användandet av IKT och det är risken för mobbing. Det är ett återkommande problem i många av de undersökningar som gjorts, exempelvis, Kowalski & Limber (2013), att Internet blir en plattform för mobbing och IKT används för att skapa motsättningar i barngruppen i stället för något pedagogiskt. Det kan till exempel vara att mobiltelefoner som kan användas för dokumentation på en utedag, istället används för att filma eller ta bilder i smyg på andra elever som sedan läggs upp och sprids på Internet. Därav väljer många verksamheter att förbjuda eleverna att använda sina privata telefoner under den tid de är på fritids.

I vår studie lyfter pedagogerna fram sin oro kring hur de kan stoppa användandet av IKT som en form av mobbingverktyg. Det som uppfattas som mest osäkert är om mobbing och kränkningar kan tänkas öka om de inför mer IKT i verksamheten. Istället för att arbeta med dessa frågor i verksamheten så väljer pedagogerna då hellre att förbjuda användandet under stora delar av dagen för att hindra att det uppstår. En lösning på detta problem med IKT är att pedagoger väljer att förbjuda användandet av privata mobiler eller surfplattor och enbart låter eleverna använda det befintliga material som finns på fritidshemmet. Det är för att lättare kunna övervaka användandet och för att undvika kränkningar. Det kan liknas vid den forskning som Downey & Morrow (2007) genomfört, där de kartlägger användandet av nya medier och hur de kan användas vid olika typer av mobbing och kränkningar.

6.1.2 Fler pedagogiska planeringar

Enligt tidigare forskning framgår det tydligt att om elektroniska hjälpmedel ska användas i verksamheten så ska det finnas någon form av pedagogisk grund att vila aktiviteten på. IKT ska inte införas för att det är modernt eller att det kan ses som ett stort intresse hos eleverna utan pedagogerna måste lägga tid på att faktiskt planera aktiviteterna som har med användandet av IKT att göra (Lin, Wang, & Lin, 2012).

Det är dock något som enligt studien tyvärr inte görs alltför ofta. Om pedagogen vill ta rollen som en passiv observatör av aktiviteten så måste det finnas en tydlig tanke med varför. Det blir annars, som det ofta enligt de pedagoger som intervjuats ser ut idag, att barnen endast sitter vid datorer eller surfplattor och spelar spel eller liknande utan någon som helst form av pedagogisk tanke. Fritidshemmet frångår då sitt uppdrag som är att vara en pedagogisk verksamhet. Det fanns även skilda uppfattningar mellan de pedagoger som intervjuats. En del såg IKT som en möjlighet för barnen att träna sin sociala kompetens och sin förmåga till samarbete, medan någon tyckte att ett riktigt socialt lärande ska uppstå så måste barnen antingen vara ute eller inne och leka tillsammans. Exempelvis P1 ansåg inte att det kunde ses som något socialt lärande om barnen satt stationerade framför en surfplatta eller dator utan att det var leken som var nyckeln till social utveckling.

6.2 Sammanfattande diskussion

Om man jämför resultatet med andra liknande studier som finns med i litteraturgenomgången så är det många aspekter som faktiskt överensstämmer. Det ständigt återkommande är att pedagogerna saknar den kompetens som de uppfattar behövs för att kunna använda IKT på ett pedagogiskt sätt, som exempelvis Kennewell & Morgan (2006) har påpekat tidigare.

Pedagogerna i studien var också överens om att risken för mobbing är överhängande, i varje fall då det gäller användande av mobiltelefoner, och att det skapar en form av motstånd mot användandet av IKT i verksamheten. Det finns dessutom en rädsla för att man inte kommer kunna övervaka vad eleverna skriver till varandra. Det som kan ses som en gemensam nämnare är att pedagogerna verkar ha viljan att använda IKT på fritidshemmet men utan stöd från rektor och skolan så kan det bli svårt att få en pedagogisk tanke bakom användandet. Det problemet är något som även Ottestad (2013) har tagit upp som en bidragande orsak till varför IKT används mer inom skolans verksamhet.

Den aspekt som mest tydliggörs hos samtliga intervjuade pedagoger, är dock att det märks en sorts uppgivenhet inom det här området i fritidshemmet och då kan också den drivkraft som finns för att utveckla IKT i verksamheten försvinna. För att situationen ska kunna förändras till det bättre bör ledningen på skolor se över verksamheten och försöka åtgärda de brister som finns. De mest uppenbara är att utbilda och ge stöd till pedagogerna i fritidshemmet, vilket

även Kennewell & Morgan (2006) påpekar. Det är annars lätt som pedagog att tänka att, det gör inget hur verksamheten ser ut för det är ändå ingen som bryr sig. Det är just den, enligt studien, vanliga tanken som kan göra att fritidshemmets utveckling inom IKT riskerar att stagnera helt.

6.3. Förslag till fortsatt forskning

En vanligt förekommande uppfattning hos de intervjuade pedagogerna var den, som beskrivits tidigare, om att en överhängande oro för mobbning och kränkningar finns om mobiltelefoner tillåts i verksamheten. Detta var inte något vi förväntat oss vid studiens start och inget som nämndes i någon större utsträckning i tidigare forskning. Det ska tilläggas att det kan berott på att den forskning som finns strikt riktas mot IKT i lärandesituationer och inte kringliggande aspekter.

För att uppmärksamma den oro som fanns hos de intervjuade har vi arbetat fram två förslag till forskningsfrågor inom området:

Hur kan pedagogerna arbeta för att förebygga mobbing och kränkningar vid användandet av IKT?

För att mobiltelefoner ska tillåtas på fritidshemmet, vilket arbete krävs från pedagogerna för att det ska bli möjligt?

7 Sammanfattning

Syftet med studien är att undersöka fritidspedagogers skilda uppfattningar av IKT, exempelvis, mobiltelefoner, datorer och surfplattor, som pedagogiskt redskap på fritidshemmet. För att undersöka det valdes kvalitativa semi-strukturerade intervjuer ut som metod, varav sex stycken fritidspedagoger valdes ut genom bekvämlighetsprincipen. Alla intervjuer spelades in och transkriberades sedan ordagrant. Dessa analyserades därefter med en fenomenografisk inspirerad teori.

Tidigare forskning visar på att det finns en omfattande okunskap hos pedagogerna inom IKT och därför blir det svårt att integrera det i en pedagogisk verksamhet. Okunskapen uppstår på grund av utebliven fortbildning och avsaknad av stöd från beslutsfattare på skolan, fokus läggs istället på skolans personal. Problem som uppstår i verksamheten på grund av ovanstående är bland annat att det kan bli en snedvriden maktsituation där eleverna har större kunskaper inom IKT än pedagogerna, vilket gör vissa pedagoger osäkra på hur de ska använda sig av IKT. Utvecklingen av IKT har också bidragit till att nya former av mobbing har uppkommit. Dessa kan vara svåra att uppmärksamma och åtgärda på grund av brist på insyn och kunskap hur kränkningar på Internet ska hanteras av pedagogerna.

Resultatet visar i likhet med tidigare forskning på en stor okunskap hos pedagogerna i fritidshemmet om IKT, vilket utmynnar i att de inte gärna vill använda det speciellt mycket. De anser dock att det kan vara ett positivt hjälpmedel att använda sig av i verksamheten om de får den fortbildning som krävs för att de kan vara säkra på att IKT används på ett pedagogiskt riktigt sätt. När IKT väl används i fritidshemmet uppfattar pedagogerna att det skapas en typ av socialt lärande tack vare att det ofta är så att barnen samlas och jobbar tillsammans med olika typer av teknik, som datorer eller surfplattor. Det sociala lärandet anser pedagogerna vara positivt eftersom det både är ett informellt lärande, vilket kan gynna elever som kanske har svårt att både ta till den kunskap som ges i formella situationer men även för de som har svårt att ta till sig sociala koder och dylikt. Det finns även uppfattningar om att för mycket fokus på IKT kan ta bort både tid och fokus från de mer traditionella delarna av fritidshemmets verksamhet, såsom exempelvis uteverksamheten. Det som pedagogerna dock uppfattar som allra mest negativt är användandet av mobiltelefoner i verksamheten, då de kan bidra till en ökad risk för mobbing och kränkningar.

Referenslista

Ahrne, G. & Svensson, P. (2011). Att designa ett kvalitativt forskningsprojekt, i Ahrne, G & Svensson P (red.). *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber, ss. 19-33.

Barkhuus, L., Lecusay, R. (2012). Stockholms universitet, Samhällsvetenskapliga fakulteten & Institutionen för data- och systemvetenskap. Social Infrastructures as Barriers and Foundation for Informal Learning: Technology Integration in an Urban After-School Center. *Computer Supported Cooperative Work (CSCW)*. 21(1), ss. 81-103.

Beauchamp, G. (2011). Interactivity and ICT in the primary school: categories of learner interactions with and without ICT. *Technology, Pedagogy and Education*. 20(2), ss. 175-190.

Denscombe, M. (2009). *Forskningshandboken- för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur.

Judge, M. (2013). Evaluating Cultural and Technical Obstacles in School-Based ICT Programs: An Analysis of Two Case Studies. *Creative Education*. 4(9), ss. 22-28.

Kanala, S., Nousiainen, T. & Kankaanranta, M. (2013). Using a Mobile Application to Support Children's Writing Motivation. *Interactive Technology and Smart Education*. 10(1), ss. 4-14.

Kennewell, S. & Morgan, A. (2006). Factors influencing learning through play in ICT settings. *Computers & Education*. 46(3), ss. 265-279.

Kowalski, R.M. & Limber, S.P. (2007). Electronic Bullying Among Middle School Students. *Journal of Adolescent Health*. 41(6), ss. 22-30

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.

Larsson, S. (1986). *Kvalitativ analys- exemplet fenomenografi*. Lund: Studentlitteratur.

Law, N., Kankaanranta, M. & Chow, A. (2005). Technology-Supported Educational Innovations in Finland and Hong Kong: A Tale of Two Systems. *Human Technology*. 1(2), ss. 176-201.

Lin, J.M. Wang, P. & Lin, I. (2012). Pedagogy technology: A two dimensional model for teachers' ICT integration. *British Journal of Educational Technology*. 43(1), ss. 97-108.

Marton, F. & Booth, S. (2000). *Om lärande*. Lund: Studentlitteratur.

Morrow, A. & Downey, C.A. (2013). Perceptions of adolescent bullying: Attributions of blame and responsibility in cases of cyber-bullying. *Scandinavian Journal of Psychology*. 54(6) ss. 536-540.

Ottestad, G. (2013). School Leadership for ICT and Teachers' Use of Digital Tools. *Nordic Journal of Digital Literacy*. 8(1), ss. 107-125.

Owston, R., Wideman, H., Ronda, N.S. & Brown, C. (2009). Computer game development as a literacy activity. *Computers & Education*. 53(3), ss. 977-989.

Livingstone, S. (2012). Critical reflections on the benefits of ICT in education. *Oxford Review of Education*. 38(1), ss. 9-16.

Patel, R. & Davidson, B. (2011). *Forskningsmetodikens grunder. Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Uppl. 4:2. Lund: Studentlitteratur.

Poromaa, P. (2013). ICT Practices, Social Class and Pedagogy in Swedish Lower Secondary Schools. *Education Inquiry*. 4(4), ss. 649-669.

Rikala, J., Vesisenaho, M., & Mylläri, J. (2013). Actual and potential pedagogical use of tablets in schools. *Human Technology: An Interdisciplinary Journal on Humans in ICT Environments*. 9(2), ss. 113-131.

Schiller, J. (2003). Working with ICT. *Journal of Educational Administration*. 41(2), ss. 171-185.

SFS (2010:800) *Skollag*. Stockholm: Utbildningsdepartementet.

Skolverket (2011). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*. Stockholm: Skolverket

Skolverket (2014). *Allmänna råd med kommentarer för fritidshem*. Stockholm: Skolverket.

Stuart, L.H., Mills, A.M. & Remus, U. (2009). School leaders, ICT competence and championing innovations. *Computers & Education*. 53(3), ss. 733-741.

Tondeur, J., van Braak, J. & Valcke, M. (2007). Curricula and the use of ICT in education: Two worlds apart? *British Journal of Educational Technology*. 38(6), ss. 962-976.

Tondeur, J., Cooper, M. & Newhouse, C. (2010). From ICT coordination to ICT integration: a longitudinal case study. *Journal of Computer Assisted Learning*. 26(4), ss. 296-306.

Uljens, M (1989) *Fenomenografi- forskning om uppfattningar*. Lund: Studetlitteratur.

Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet. (17 s). <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>

(Hämtad: 2015-02-05)

Bilagor

Bilaga 1- Intervjufrågor

1. Vilka erfarenheter/uppfattningar har du av att använda IKT, exempelvis mobiltelefoner, surfplattor och datorer på fritidshemmet i lärandesituationer?

2. Hur används IKT av er pedagoger i den vardagliga verksamheten?

3. Hur uppfattar du din egen kompetens inom IKT-området, när det gäller att använda dessa i fritidshemmets pedagogiska verksamhet?

4. Erbjuds ni som fritidspedagoger någon fortbildning inom IKT och i så fall vad innefattar denna?

5. Hur skulle du vilja använda dig av IKT om du fick bestämma själv?